

EL FONS NOTARIAL D'ALCOVER DE L'ARXIU HISTÒRIC DE TARRAGONA

Josep M.T. Grau i Pujol

Amb el present treball pretenem completar els instruments de descripció del fons notarial d'Alcover de què disposa l'investigador, repartit en quatre arxius: dos a Valls i dos a Tarragona. Valls, com a capital del districte notarial concentrà en el segle XIX els protocols de la notaria d'Alcover de més de vint-i-cinc anys. Avui, l'Arxiu Històric Comarcal de Valls (AHCV) conserva els llibres des del 1739 fins el 1883 que corresponen a nou notaris, i l'arxiu de la notaria compta únicament amb els del 1905-1907 i 1910-1919, any en què es perdé la notaria (1).

Els manuals anteriors al 1739 els trobem a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT), procedents de l'arxiu parroquial. El més antic data del primer terç del segle XIII (2) i, tot i que hi ha buits, la sèrie és llarga. Finalment, a l'Arxiu Històric de Tarragona (AHT), ha pervingut un petit gruix de documentació notarial dels segles XVII i XVIII, que és l'objecte de la nostra atenció i que relacionem en detall.

Seguint unes notes de Joan Cavallé, sembla que a finals del segle XVI existien a Alcover dues notaries, una a càrrec d'un notari nomenat pel rector i l'altre per la vila (3). Per intentar reconstruir la cadena de notaris que actuaren a Alcover podem fer ús de les referències que aporten les còpies d'actes notariais, siguin en pergamí o en paper, així com les dades que es poden extreure de la documentació municipal i parroquial (4).

El primer notari present a l'AHT és Narcís Gimbernat o Guimbernat, natural de Figueres, del qual es conserven diversos manuals dels anys 1631-1636 i 1647-1650. A l'AHAT hom té notícia, del mateix escrivà, d'almenys els manuals del 1626-1629 i del 1638. Encara, a l'Arxiu Municipal d'Alcover hi resta algun fragment del protocol del 1597 del mateix notari (5). Una hipòtesi de la presència d'aquests volums a l'AHT podria ser el fet que els custodiessin els seus descendents, també notaris, que haurien exercit en un altre indret, corresponent a la demarcació de Tarragona (6).

El segon notari a comentar és Felicià Girona, que actua a Alcover per autoritat reial del 1753 al 1757. L'any següent es desplaça a Reus, on encara fa l'encapçalament com a notari d'Alcover. Al llarg del 1758 visita diverses ocasions Alcover (en els mesos de gener, octubre i novembre) i La Selva del Camp (gener i febrer). A partir del 1758 s'intitula únicament notari de Reus, ciutat on actuarà fins el 1792, tot i que trobem alguna escriptura puntual signada a Alcover. Segurament els manuals d'Alcover vingueren de forma unitària amb els de Reus a l'AHT.

El seu successor a Alcover serà Marc Batellas i Mensa (1757-1793). En el segle XVIII continuen existint dos notaris a la vegada. L'altra notaria estava a càrrec del llinatge Cortès: Ramon Cortès Baronat (1739-1784) i Antoni Cortès Sort (1785-1806), aquest amb plaça oficial a Tivissa (7).

També destaquem a l'AHT la presència de diversos capbreus d'Alcover realitzats davant notaris de la ciutat de Tarragona, Francesc Focs i Antoni Eloi. El primer data del 1703 i correspon a l'ardiaca de Sant Llorenç de Tarragona i els altres són de la rectoria d'Alcover (1787), de la comunitat de preveres (1791) i del benefici de Sant Miquel (1791). Pròpiament no pertanyen al fons notarial d'Alcover, sinó al de Tarragona, però pel seu contingut hem cregut d'interès fer-ne esment en aquest treball (8).

Finalment, en l'apèndix, adjuntem les fitxes de cinc documents sòlts, còpies d'actes particulars de l'alcoverenc Josep Antoni Dalmau realitzades pels notaris Ramon Cortès Baronat (1775, 1784), Pau Hortet Ferrater (1804) (9) i Pau de Rovira i Valldosera (10).

La fitxa catalogràfica que presentem consta de diverses àrees. La primera el nom del notari, a continuació el títol del document (entre cometes si es tracta d'un títol original, i en cursiva si no és català), les dates extremes (reduïdes al còmput actual), el format, el número de folis (fent constar l'existència de documents sòlts), el tipus d'enquadernació i l'estat de conservació. Finalment, la signatura topogràfica actual i, si es creu oportú, un apartat de notes.

En el cas de les cinc còpies d'actes notariaus, hom inclou la data, una petita regesta del document, el format i la foliació.

NOTARIA D'ALCOVER

MANUALS I LLIBRES COMUNS

Gimbernat, Narcís

Notari públic per autoritats apostòlica i reial.

"Manuale"

1631, maig, 10 - 1631, desembre, 13

Quart. 319 ff. + 5 d.s.

Enq. pergami documental. Estat regular.

AHT, FN Alcover 5291

Conté una escriptura del notari d'Alcover Josep Tino (1617).

"Manuale"

1631, desembre, 28 - 1632, novembre, 20

Quart. 346 ff.

Enq. pergami documental. Bon estat.

AHT, FN Alcover 5192

"...Manuale contractum sive instrumentorum"

1632, desembre, 26 - 1633, juliol, 24

Quart. 245 ff. + 3 d.s.

Enq. pergamí documental. Bon estat.
AHT, FN Alcover 5193.

Inclou una nota que diu: "Diumenge, als XXII del mes de novembre de l'any de la nativitat de Nostre Senyor Déu Jesucrist de 1633 se féu la trasladió de Santíssim sacrament de la iglésia vella a la iglésia nova, en lo qual die se féu moltes festes y digué de pontifical la missa major lo reverent fra [Rafael] Voltor, abat de Santes Creus".

"...*Manuale*"

1633, desembre, 31 - 1634, desembre, 21
Quart. 372 ff. + 2 d.s.

Enq. pergamí. Bon estat.

Índex alfabètic.

AHT, FN Alcover 5194

Protocol

1634, desembre, 27 - 1635, desembre, 23
Quart. 175 ff. + 13 d.s.

Enq. pergamí. Bon estat.

AHT, FN Alcover 5195

Inclou un quadern del blat de llavor dels arrendadors dels delmes Joan Monter i Joan Garcia de la collita del juny del 1635, donat a fiar del 29 d'octubre al 8 de desembre del mateix any.

"...*Manuale*"

1635, desembre, 25 - 1636, abril, 18
Quart. 96 ff. + 8 d.s.

Enq. pergamí. Bon estat.

AHT, FN Alcover 5196

Protocol

1646, desembre, 27 - 1647, desembre, 20
Quart. 234 ff.

Enq. pergamí. Bon estat.

Índex alfabètic.

AHT, FN Alcover 5197

"...*Prothocolum*"

1647, desembre, 30 - 1648, desembre, 16
Quart. 266 ff. + 2 d.s.

Enq. pergamí. Bon estat.

Índex alfabètic.

AHT, FN Alcover 5198

"...*Prothocolum sive manuale*"

1648, desembre, 23 - 1649, desembre, 23

Quart. 286 ff. + 6 d.s.

Enq. pergamí. Bon estat.

Índex alfabètic (en vuitè)

AHT, FN Alcover 5199

Hi ha actes realitzats per veïns de l'Albiol, la Riba, Farena, Capafonts i Samuntà.

Manual

1649, desembre, 26 - 1650, desembre, 20

Quart. 254 ff.

Enq. pergamí documental. Estat regular.

Índex alfabètic (en vuitè)

AHT, FN Alcover 5200

Al final hi ha la nota següent: "Nota que en lo present any de la Nativitat del Senyor de mil sis-cents cinquanta, lo die de Sant Lluch del mes de octubre se manifestà lo mal contagiós que és la peste, que Nostre Senyor no.s vulla tenir de la sua santíssima mà. Amèn. Any de 1650. MDCL".

Inclou un quadern de manual del notari de Reus Pere Olives (ff. 312-335), del 9 al 23 d'agost del 1675.

Girona, Felicià

Notari públic per autoritat reial.

"Manuale omnium instrumentorum"

1753, agost, 21 - 1753, desembre, 23

Foli. 34 ff.

Enq. cartró folrat de pergamí. Bon estat.

Índex alfabètic.

AHT, FN Alcover 4987

Aquest manual també conté els de 1754-1757, formant un sol volum.

"Manuale omnium instrumentorum"

1754, gener, 2 - 1754, desembre, 15

Foli. 102 ff.

Índex alfabètic.

"Manuale omnium instrumentorum"

1755, gener, 2 - 1755, desembre, 8

Foli. 88 ff.

Índex alfabètic.

"Manuale omnium instrumentorum"

1755, desembre, 28 - 1756, desembre, 13

Foli. 68 ff.

Índex alfabètic.

"*Manuale omnium instrumentorum*"
1757, gener, 2 - 1757, desembre, 8
Foli. 81 ff.

"*Manuale omnium instrumentorum*"
1758, gener, 7 - 1758, novembre, 18
Foli. 44 ff.

Enq. cartró folrat de pergamí. Bon estat.
Índex.

AHT, FN Reus 4988

Aquest volum inclou els manuals de Reus del 1759 al 1761.

En la diligència d'obertura del manual del 1758 consta com a resident a Reus.

CÒPIES D'ESCRITURES

Cortès Baronat, Ramon

Notari públic per autoritat reial.

1775, desembre, 23.

Venda atorgada per Joan Francesc de Plana i Mas, cavaller de Vilallonga del Camp, a Josep Antoni Dalmau, pagès d'Alcover, d'una peça de vinya i cereals de deu jornals a la partida del Cogoll Roig, per 1.720 lliures. Còpia notarial de l'1 de gener del 1777.

Foli. 8 ff.

AHT, FN Alcover caixa 12. Totes les còpies tenen la mateixa signatura.

1775, desembre, 23.

Debitori de Josep Antoni Dalmau, pages d'Alcover, de 1.720 lliures a favor dels administradors del Col·legi Episcopal de Barcelona, per un censal que per igual quantitat li feia Joan Francesc de Plana.

Foli. 4 ff.

1784, abril, 20.

Venda perpètua de Rosa Torruella, viuda de Miquel Camps, veïna de Barcelona i hereva de Josep Torruella, a Josep Antoni Dalmau i Rosa Batlle, pagesos d'Alcover, d'un jornal de vinya, figueres i erm a la partida del Cogoll per 235 lliures.

Foli. 8 ff.

Hortet i Ferrater, Pau

Escrivà de la cúria d'Alcover.

1804, octubre, 5.

Demanda del batlle de la vila d'Alcover a Magdalena Amigó, viuda de Bernat Duran, corder d'Alcover, per a nomenar tutor de la seva filla de tres anys, Maria Àngela, a Josep Antoni Dalmau i Generes, pagès d'Alcover.

Foli. 8 ff.

Rovira i Valldosera, Pau de

Notari públic per autoritat reial.

1819, juliol, 4.

Esriptura de revenda de Joan Domingo, prevere d'Alcover, i Joan Camps, pagès, i Ramona Pujol, cònjuges de la mateixa vila, a favor de Josep Antoni Dalmau, la viuda Maria Andreu i Antoni Dalmau, d'una caseta.

Foli. 4 ff.

NOTARIA DE TARRAGONA LLIBRES ESPECIALS. CAPBREUS

Focs, Francesc

Capbreu de l'il·lustre Ardiaca de Sant Llorenç de Tarragona de la vila d'Alcover.

1703, maig, 15 - 1703, maig, 26

Foli. Ff. 132-143.

Enq. rústica. Bon estat.

AHT, FN Tarragona 344.

Aquest any ho era Josep Antoni Valls, també paborde de la pabordia del mes de gener.

Els confessants són Joan Girona i Pere Voltor, pagesos, M. Àngela, viuda de Bernat Guasc, peraire, tots d'Alcover, i Pere Ribalta, ciutadà honrat de Barcelona veí de Vilallonga.

Es troba inclòs en altres capbreus del mateix ardiaca, corresponents a Tarragona, Constantí, Valls, Vallmoll, el Pla de Santa Maria i les Franqueses.

Eloi Alteracs, Antoni

Notari públic de Tarragona (1764-1806).

Capbreu de la rectoria d'Alcover.

1787, agost, 8 - 1787, desembre, 19

Foli. 47 ff.

Enq. cartró folrat de pergamí. Bon estat.

Índex alfabètic.
AHT, FN Alcover 5202.

El rector era Joan Riembau.

Els anteriors capbreus foren fets a l'escrivania comuna el 1631, i davant de Francesc Barreter, notari de Reus, el 1739.

Actua d'escrivent Josep Montells, de Tarragona. Inclou les partides del terme d'Alcover de les Argiles, la Parellada, la Quadra del Dissabte, el Camí de Tarragona i la Veireta, moltes elles eren de regadiu.

"Originale capibrevium censuum ac redditum quos reverenda communitas rectoris ac presbiterorum parochialis ecclesiae villae de Alcover recipit et recipere consuevit in dicta villa de Alcover et eius termino".

1791, agost, 11 - 1791, setembre, 10

80 ff.

Enq. cartró folrat de pergamí. Bon estat.

Índex alfabètic.

AHT, FN Alcover 5201.

Actua d'escrivent Joan Gómez, veí d'Alcover. L'anterior capbreu el realitzà el notari d'Alcover Ramon Cortès Baronat el 1752. Inclou el capbreu del benefici de Sant Miquel del mateix any.

"Capibrevium originale benefici sancti Michaelis in ecclesia sancti Michaelis extra muros villae de Alcover fundati suppressi et nunti et intersim applicati reverenda communitati presbiterorum parochialis ecclesiae dictae villae de Alcover vigore novi status ecclesiae".

1791, agost, 20 - 1791, novembre, 29

18 ff.

Índex.

L'anterior capbreu l'havia efectuat Francesc Barreter, notari de Reus, els anys 1740-1741.

ADDENDA: LA NOTARIA DE PRADES

Voldríem aprofitar aquestes pàgines per a donar relació dels esborranys que conserva l'AHT de la vila de Prades, vinculada per proximitat geogràfica amb Alcover. El districte notarial de Prades però, no és el mateix que Alcover, en pertànyer a diferents partits judicials: Prades va dependre de Montblanc, vinculació històrica, en haver estat de la vegueria de la vila ducal en el segle XV i, més tard, en el seu partit de corregiment (11).

Únicament es conserven tres volums d'esborranys d'un sol notari apostòlic, Pere Domènec (1681-1686, 1690-1692).

Domènec, Pere

Notari públic de Prades per autoritat apostòlica, regent de la cort del batlle.

"Rebedor dels actes"

1681, gener, 3 - 1681, desembre, 11

Quart. s.f.

Enq. pergamí documental. Bon estat.

AHT, FN Prades 4287

Conté també els esborranys de 1682 i 1683. En el lloc hi consta el títol de "Manual de instruments"

"Rebedor dels actes"

1682, gener, 18 - 1682, desembre, 16

Quart. s.f.

"Borredor"

1682, desembre, 31 - 1683, desembre, 13.

Quart. s.f.

"Borredor dels actes"

1683, desembre, 26 - 1684, desembre, 15

Quart. s.f.

Enq. pergamí documental. Bon estat.

AHT, FN Prades 4285

Conté també els esborranys del 1685 i 1686.

"Borredor dels actes rebuts"

1685, gener, 5 - 1685, desembre, 12.

Quart. s.f.

"Borredor dels actes rebuts"

1685, desembre, 30 - 1686, desembre, 13.

Quart. s.f.

"Borredor dels actes rebuts"

1689, desembre, 27 - 1690, desembre, 18

Quart. s.f.

Enq. pergamí documental. Bon estat.

AHT, FN Prades 4286

Aquest volum conté també els esborranys de 1691 i 1692.

"Borredor dels actes"

1691, gener, 1 - 1691, desembre, 5

Quart. s.f.

"Borredor dels actes"

1691, desembre, 27 - 1692, febrer, 16.

Quart. s.f.

NOTES

- 1.- Vegeu el catàleg dels protocols de l'AHCV a Joan PAPELL i TARDIU, *Catàleg dels protocols de Valls*, Fundació Noguera, Barcelona 1989, pp. 239-255.
- 2.- Vegeu l'inventari dels protocols de l'AHAT realitzat per Salvador RAMON i Manuel M. FUENTES, *Inventari dels protocols notariais de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona*, Generalitat de Catalunya, Barcelona 1987, pp. 19-36. Tres han estat els principals investigadors d'aquesta font històrica, Joan Cavallé, Salvador-J. Rovira i Manuel Güell.
- 3.- L'any 1597 segons els acords municipals, existia el notari Pere Joan Esbrí per part del Comú, i un tal Sabater [Francesc] per l'església. Joan CAVALLÉ BUSQUETS, "La construcció de la Casa de la Vila d'Alcover (1591-93)", a *Butlletí*, Centre d'Estudis Alcoverencs, núm. 64: 27. Segons els llibres de matrimonis el 26-VI-1597 es casen a Alcover, Joan Esbrí, notari, fill de Joan, peraire, i Tecla, amb Marianna Ametller, filla d'Agustí i Montserrat. Del notari Francesc Sabater tenim notícia que el 24-IV-1618 casava el seu fill Pau amb Constança Llagostera. Agraïm aquestes dues referències a Manuel Güell.
- 4.- Els llibres sacramentals ens poden aportar dades sobre el pas de notaris per la vila mitjançant el naixement dels fills, l'actuació com a padrins o el matrimoni i la defunció. Així, com exemple, el 17 de setembre del 1693 i el 5 del mateix mes del 1694 Josep Aiguader, notari per autoritat reial resident a Alcover, casat amb Jerònima Eras, bateja dos fills, Josep i Francesc. El 1690 ja el localitzem com a padrí en un baptisme. Pel cognom i el veïnatge dels seus familiars, sembla provenir de Vilallonga del Camp.
- 5.- Joan CAVALLÉ, *L'Arxiu Municipal d'Alcover: Una història de paper*, Centre d'Estudis Alcoverencs, Alcover 1991, p. 37. Seguint els acords del comú d'Alcover documentem el 2-VI-1637 l'oferiment que Narcís Gimbernat fa al consell del seu ofici a canvi de liquidar un deute de 6 lliures i 3 sous. AHMA, Actes del Consell, 1637-1638, s.f.
- 6.- Segurament a Cambrils, on documentem la presència en el segle XVII de Sebastià Gimbernat Voltor (1660/1725), fill del també notari Ramon Gimbernat. Laureà PAGAROLAS, *Els Gimbernat i el Cambrils del segle XVIII*, Ajuntament, Cambrils 1985, pp. 65-70.
- 7.- D'ell coneixem el seu nomenament (AHT, FN Reus 5029, ff. 125-126). El 18-XII-1784 Jeroni Gil, a Reus, com a tutor i curador dels fills i hereus de Bernat Bellveny, familiar del Sant Ofici, i de Josepa de Peiri, senyors útils i propietaris de la cúria del batlle d'Alcover, nomena el notari Antoni Cortès i Sort regent prèvia obtenció del permís de la Corona. Antoni Cortès Sort, fill de Ramon Cortès Baronat, exercí a Alcover a partir del 25 de febrer del 1785, segons el catàleg notarial.
- 8.- Darrerament Pere MIRÓ SOLÉ ha publicat un estudi sobre dos d'aquests llibres, "Relacions feudals a finals del segle XVIII: els capbreus de 1787 i 1791", a *Butlletí*, Centre d'Estudis Alcoverencs, núm. 67 (1994): 13-19.

9.- Era el notari de la cúria d'Alcover. També actuà a La Selva del Camp del 1802 al 1814.

10.- Actuà a Alcover del 4-IX-1807 al 3-IV-1859.

11.- Sobre les adscripcions territorials de Prades, vegeu Ignasi PLANAS, *Llibre de Prades. Dades geogràfico-humanes de la vila de Prades*, Ajuntament, Prades 1982, pp. 97-99.

Article publicat a *Butlletí.Centre d'Estudis Alcoverencs* (Alcover) 70 (1995) ps. 16-27